

ประวัติความเป็นมาของอำเภอนาหว้า

อำเภอนาหว้า ประกอบด้วยชนเผ่า ๕ เผ่า ได้แก่ ผู้ไท แสก ญ้อ กะเลิงและไทยอีสาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเผ่าญ้อ ที่อพยพมาจากตอนเหนือของเมืองหลวงพระบาง ส.ป.ป.ล. เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. ๒๑๑๒ และอีกส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี โดยแรกเริ่มได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณที่ตั้งบ้านนาหว้า ในปัจจุบัน เพราะเป็นพื้นที่ราบลุ่มติดกับแม่น้ำ (ลำน้ำฮ้าง) เหมาะแก่การทำนา ประกอบกับในบริเวณพื้นที่ มีต้นหว้า ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้าน ว่า “บ้านนาหว้า” สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ในอดีต อำเภอนาหว้า มีฐานะเป็นตำบล ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ต่อมาได้โอนตำบลนาหว้าไปขึ้นกับกิ่งอำเภอสว่างนครพนม จนเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๑๔ ทางราชการจึงได้ประกาศตั้ง “กิ่งอำเภอนาหว้า” ขึ้น มีพื้นที่การปกครอง ๓ ตำบล โดยมี ร.ต. อนิวัตรธนัง พะโยมเยี่ยม ร.น. เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอคนแรก และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น “อำเภอนาหว้า” เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยมี นายพงศ์โพยม วาศภูติ เป็นนายอำเภอคนแรก และนายอำเภอคนปัจจุบัน คือ นายวีระ จรุงพิทักษ์พงศ์ เป็นนายอำเภอนาหว้า คนที่ ๒๓

ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมของอำเภอนาหว้าที่สำคัญคือ “งานนมัสการพระธาตุประสิทธิ์ บุญเดือนสี่ของดินนาหว้า” เป็นงานบุญประจำปี จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๒ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี เป็นงานบุญมหาชาติ (บุญพระเวสสันดร) และการจัดแสดงตบ(ซุ่ม) วิถีชีวิต จำหน่ายผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรม พื้นบ้านและการแสดงทางวัฒนธรรม เป็นประจำทุกปี

สถานที่สำคัญ

อำเภอนาหว้ามีสถานที่สำคัญ ๆ คือ

วัดธาตุประสิทธิ์

ตั้งอยู่ เลขที่ ๑๘๗ ถนนร่มโพธิ์ หมู่ที่ ๔

ในเขตเทศบาล ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า

จังหวัดนครพนม ในเนื้อที่ ๑๓ ไร่ ๓ งาน ๕๐ ตารางวา

เป็นวัดที่เก่าแก่สร้างมาแต่สมัยโบราณ มีเจดีย์เก่า

ปรักหักพัง ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๔ ครูสนธิ์ วงศ์พัฒน์

ซึ่งเคยเขียนประวัติบ้านนาหว้า และวัดธาตุประสิทธิ์

ในหนังสืออนุสรณ์งาน พระราชทานเพลิงศพพระครู

ประสิทธิ์ศึกษากร (สิงห์ ธรรมธโร) กล่าวไว้ว่า

ตนบรรพชาเป็นสามเณร เคยขึ้นไปทำความสะอาด

บนฐานเจดีย์ที่หัก มีต้นไม้เล็กๆ และหญ้า ปกคลุมอยู่ พบบาตรขนาดใหญ่หลายใบตั้งอยู่ภายในบาตรแต่ละใบ

พบพระพุทธรูปทองคำพระพุทธรูปด้วยแผ่นเงินพระพุทธรูปเงินโบราณ พระพุทธรูปทำด้วยวานเกสรดอกไม้

หุ้มเงินหุ้มทอง พระพุทธรูปทรงเครื่องพระพุทธรูปดินเผาขนาดแตกต่างกันจำนวนหลายองค์ต่อมา พ.ศ. ๒๕๐๐

พระครูประสิทธิ์ศึกษากร (สิงห์ ธรรมธโร)เจ้าอาวาสวัดได้ก่อสร้างพระธาตุเจดีย์องค์ใหม่ โดยสร้างเลียนแบบ

พระธาตุพนม ลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ ๗.๒๐ เมตร วัดโดยรอบ ๒๘.๘๐ เมตร สูง ๒๘.๕๐

เมตร มีประตูเปิด - ปิด ๒ ด้าน โดยได้ย้ายเศษอิฐที่ฐานเจดีย์องค์เก่าออก และได้รับรวบรวมพระพุทธรูปทองคำ

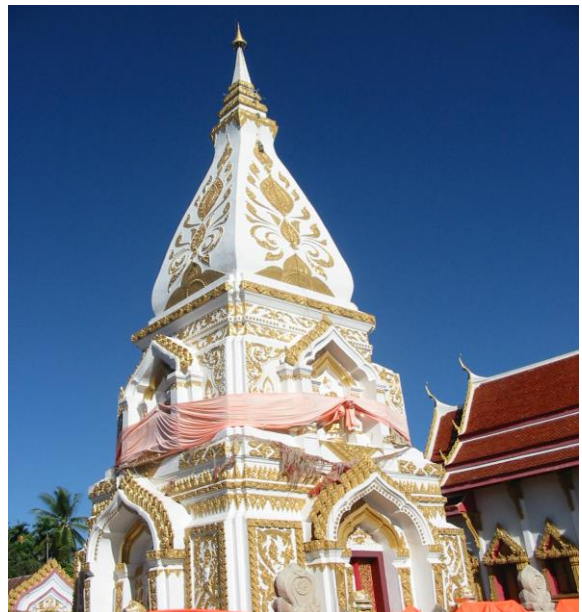
พระพุทธรูปด้วยแผ่นเงิน พระพุทธรูปเงินโบราณ พระพุทธรูปทำด้วยวาน เกสรดอกไม้ หุ้มเงิน หุ้มทอง

พระพุทธรูปทรงเครื่องพระพุทธรูปดินเผาจากฐานเจดีย์องค์เดิมมาบรรจุไว้ในองค์พระธาตุเจดีย์องค์ใหม่

และได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ พระอรหันตธาตุ รวม ๑๔ พระองค์ และดินจากสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง

คือสถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงพระปฐมบรมเทศนาและปรินิพพาน มาบรรจุไว้ในองค์พระธาตุด้วยการก่อสร้าง

พระเจดีย์องค์ใหม่แล้วเสร็จใน ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ พร้อมตั้งชื่อ

พระธาตุองค์ใหม่ว่า “**พระธาตุประสิทธิ์**” และได้จัดงานฉลองสมโภชองค์พระธาตุ อย่างมโหฬาร ในปีเดียวกัน
ในวันจันทร์ ที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินโดยเครื่องบินพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐิน
ส่วนพระองค์ ณ วัดธาตุประสิทธิ์ กิ่งอำเภอนาหว้า อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

คำขวัญอำเภอนาหว้า

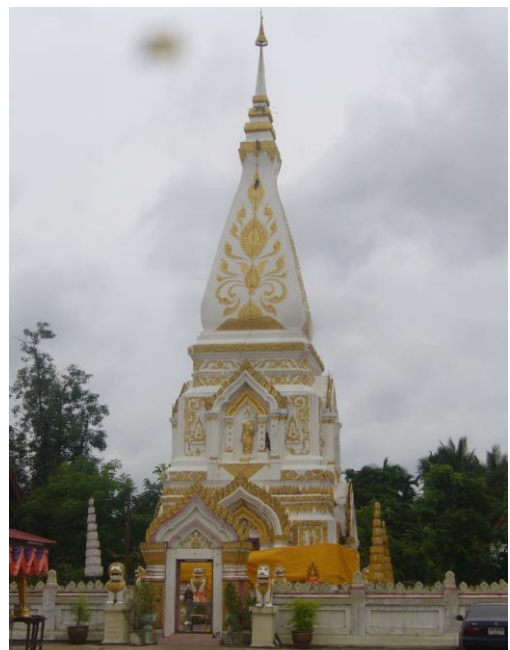
“**พระธาตุประสิทธิ์รวมใจ
อาชีพปรีศนา**

**ผ้ามุกไหมงามตา
พัฒนาหัตถกรรมไทย”**

จากคำขวัญนี้ เป็นการรวมของดีอำเภอนาหว้าไว้ ซึ่งจะแนะนำให้รู้จักดังต่อไปนี้

พระธาตุประสิทธิ์

เป็นองค์พระธาตุที่เก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่มือง
ของชาวอำเภอนาหว้า ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
ของพระพุทธเจ้า พระธาตุอรหันต์ ๑๔ พระองค์ ดินจาก
สังเวชนียสถาน ๔ แห่ง จากประเทศอินเดีย คือ ดินสถาน
ที่พระพุทธเจ้าทรงประสูติ ตรัสรู้ แสดงพระปฐมเทศนา
และปรินิพพาน โดยเจ้าคุณพระเทพรัตนโมลี เมตตาแบ่งให้
บรรจุในองค์พระธาตุ ในทุกปีจะมีงานนมัสการพระธาตุ คือ
“**งานบุญเดือนสี่ของดินาหว้า**” ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ
เดือนสี่ ถึง วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสี่ ในงานดังกล่าวจะจัดให้มี
การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน การประกวดตบ และมิมหรสพ
ตลอดงาน ตลอดจนมีการจัดแสดง และจำหน่ายสินค้า
หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อีกด้วย

ผ้ามุกไหม

ผ้าลายมุก เป็นผ้าประจำจังหวัดนครพนม เป็นลายผ้า
ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ เฉพาะตัวเป็นลายผ้าที่เรียงตัวกันอย่าง
เป็นระเบียบ สวยงาม มีการทอและจำหน่ายที่ศูนย์หัตถกรรม
วัดธาตุประสิทธิ์ บ้านนาหว้า หมู่ที่ ๔ ตำบลนาหว้า อำเภอ
นาหว้า จังหวัดนครพนม

ผ้าไหมทอมือบ้านท่าเรือ ถือเป็นผ้าไหมที่มีความ
สวยงามอันดับหนึ่งของภาคอีสาน เพราะได้รับพระราชทาน
รางวัลชนะเลิศจากสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในการประกวด
ผ้าไหมระดับภาคเป็นประจำทุกปี ปีละหลายรางวัล ซึ่งมี
การทอและจำหน่ายอยู่ที่ ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหมบ้านท่าเรือ
หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

อาชีพปรีศนา

อาชีพปรีศนา ได้แก่ การทำตุ๊กแก ไล่เดือน และปลิงตากแห้ง เพื่อเป็นสินค้าส่งออก ต่างประเทศ ลูกค้ารายใหญ่ คือประเทศไต้หวัน หมู่บ้านที่ประกอบอาชีพนี้ คือ บ้านตาล ตำบลนาหว้า สามารถทำรายได้ให้ราษฎรเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

ตุ๊กแกตากแห้ง

ปลิงตากแห้ง

หัตถกรรม ต่าง ๆ

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ของ ตำบล นาจัว ผลิตโดย กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสะอาด บ้านนากระเทียม บ้านนาคอย บ้าน อุณา บ้านโนนกง และบ้านกุดน้ำใส เป็นผ้าลายหมี่เนื้อดี สีสวย สีส้มตก

ผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ย้อมสีธรรมชาติ ของบ้านโคกสะอาด เป็นผ้าที่มีเนื้อดี สีส้มตก มีทั้งย้อมครามและย้อมเปลือกไม้ โดยมีการทอและจำหน่าย ที่ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าตำบลนาจัว บ้านนาคอย หมู่ที่ ๕ ตำบลนาจัว อำเภอ นาหว้า จังหวัดนครพนม และที่ศูนย์ผลิตและจำหน่าย ผ้าพื้นเมือง บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านเสียว อำเภอ นาหว้า จังหวัดนครพนม

เครื่องดนตรีพื้นเมือง บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ เป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ โดยเฉพาะ แคน โหวด สร้างชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมี พิณ โปงลาง ปี่ กลองยาว และอื่น ๆ ตามต้องการ โดยมีที่ทำการกลุ่มอยู่ เลขที่ ๗๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ซึ่งจะมีพ่อค้ามารับซื้อในหมู่บ้าน แล้วนำไปจำหน่ายทั่วประเทศ และมีการจำหน่ายในอินเทอร์เน็ตด้วย ทั้งนี้ มีปริมาณการผลิตเฉลี่ยเดือนละ ๑,๐๐๐ ชิ้น สร้างรายได้ต่อปีกว่าหนึ่งล้านบาท

ผลิตภัณฑ์จากกก เป็นสินค้า OTOP ระดับ ๕ ดาว จากการคัดสรรระดับจังหวัด และระดับ ๔ ดาว จากการคัดสรรระดับภาค ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม หลากหลายรูปแบบ ใช้วัสดุธรรมชาติ ๑๐๐% จากสวนกกที่ปลูกเอง ไม่ทำลายธรรมชาติ ปัจจุบันได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และส่งออกจำหน่ายตลาดต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ผลิตและจำหน่าย ที่ศูนย์หัตถกรรมจากกกบ้านเหล่าพัฒนา หมู่ที่ ๕ ตำบลเหล่าพัฒนา อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เป็นสินค้า OTOP อีกอย่างหนึ่งของอำเภอ ได้รับการคัดสรรจากจังหวัดอยู่ในระดับ ๕ ดาว และระดับ ๔ ดาว ของระดับภาค มีรูปแบบสวยงาม คงทน ราคาไม่แพง จำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ราคาขึ้นอยู่กับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ผลิตและจำหน่ายโดยกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาคุณใหญ่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

จากลักษณะการตั้งถิ่นฐานตามแนวลำน้ำสายใหญ่ที่ไหลผ่านจังหวัดนครพนมลงสู่แม่น้ำโขง ตามลำดับจากเหนือมาใต้ ทำให้แบ่งกลุ่มชุมชนโบราณได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแหล่งโบราณคดีในเขตลุ่มน้ำสงคราม กลุ่มแหล่งโบราณคดีในเขตลุ่มน้ำอูน - น้ำยาม และกลุ่มแหล่งโบราณคดีในเขตลุ่มน้ำก่ำ บ้านนาหว้าเป็นชุมชนหนึ่งในกลุ่มแหล่งโบราณ ในเขตลุ่มน้ำอูน - น้ำยาม ซึ่งชุมชนโบราณในกลุ่มนี้ เป็นชุมชนยุคโลหะตอนปลาย

วัฒนธรรมเดียวกันกับบ้านเชียงยุคปลาย พบหลักฐานกระจายอยู่ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน อำเภอพรรณานิคม อำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร โดยเฉพาะบริเวณที่ราบระหว่างห้วยน้ำยาม และห้วยปลาหาง มีการตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่น สํารวจพบถึง ๓๗ ชุมชน

เมื่อเข้าเขตจังหวัดนครพนมพบแหล่งโบราณคดีเพียงแห่งเดียว คือที่บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม สันนิษฐานว่า เป็นแหล่งที่มีการทำเกลือสินเธาว์ ในระดับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ พบเศษภาชนะดินเผาที่บดกันอย่างหนาแน่นทั่วทั้งเนินดินเป็นภาชนะเนื้อหยาบ เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ ตกแต่งลายเชือกทาบ กัดประทับ ลายขีดขีด พบโครงกระดูกมนุษย์ ๒ โครง ผังแบนนอนหางเหยียดยาว คาดว่าน่าจะมีการมัดหรือห่อศพด้วย ส่วนศีรษะหันไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีภาชนะซึ่งถูกทุบให้แตกวางรองใต้ศีรษะโครงหนึ่ง ส่วนอีกโครงหนึ่งมีเศษภาชนะวางรองตลอดทั้งโครงรวมทั้งบริเวณเหนือศีรษะมีภาชนะดินเผา ๒ ใบ วางซ้อนกันที่ส่วนเอว มีวัตถุสีเขียวคล้ายสีสนิมสําริด ลักษณะเป็นปล้องวางเรียงอยู่คล้ายเข็มขัด สันนิษฐานว่า เป็นโครงกระดูกผู้ชายและผู้หญิง ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๓

สภาพเศรษฐกิจและสังคม ในยุคนั้นค่อนข้างจะเฟื่องฟู ทางตอนบนของที่ราบลุ่มแม่น้ำสงครามนั้น ได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผากันอย่างกว้างขวาง พบแหล่งเตาเผากระจายอยู่ตามริมฝั่งลำน้ำสงคราม ตั้งแต่บ้านหาดแพง อำเภอศรีสงคราม ผ่านบ้านนาทม อำเภอนาทม ขึ้นไปจนถึงปากน้ำห้วยซาง ในเขตอำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย รวมระยะทางกว่า ๑๐๐ กิโลเมตร

นอกจากการผลิตเครื่องปั้นดินเผาแล้ว เกลือกก็เป็นผลิตผลที่สำคัญของชุมชนลุ่มน้ำสงครามตอนล่าง โดยปรากฏร่องรอยเนินดิน จำนวน ๘ เนิน ขนาดใกล้เคียงกัน คือ สูงประมาณ ๖ - ๑๐ เมตร ในเขตอำเภอนาหว้า ได้แก่ สำนักสงฆ์โพธิ์ช้างขาวสันติธรรม โพธิ์ส้มโฮง โพธิ์แต่ โพธิ์กอก โพธิ์ตุ่น โพธิ์จุลณี วัดโพธิ์ศรีศรีสำนักสงฆ์โพธิ์หัวเข้สันติธรรม หลักฐานที่พบ คือ เศษภาชนะดินเผา เนื้อดิน เศษภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง

ส่วนในบริเวณพื้นที่รอบบ้านนาหว้า พบหลักฐานที่เชื่อว่าเป็นร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน ของคนโบราณสมัยขอมอยู่หลายแห่ง ได้แก่ เจดีย์ที่เป็นที่ตั้งของพระธาตุประสิทธิ์ในปัจจุบัน บ้านร้างโพธิ์บ้าน ที่หนองสระพัง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างประมาณ ๔๐ เมตร ยาวประมาณ ๗๐ เมตร ในอดีต เคยมีความลึกประมาณ ๓ เมตร เชื่อกันว่าเป็นสระน้ำสำหรับใช้ในการอุปโภค ในชุมชนสมัยโบราณ นอกจากนี้ยังพบเศษภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น กอก กระเบื้อง เครื่องปั้นดินเผาต่าง ๆ ที่ห้วยกุดจาน และห้วยกอก พบเตาเผาปูนริมฝั่งลำน้ำอูน ที่ท่าเตาปูน และยังพบเนินบ้านร้างที่เชื่อกันว่า ในสมัยโบราณเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชุมชนหลายแห่ง ได้แก่ โนนบ้านโพธิ์ตาก โนนบ้านหนองทรายวน โนนบ้านดอนจั่ว โนนบ้านนาดี และยังมีร่องรอยของคนโบราณ ขุดเป็นคลองส่งน้ำจากหนองทรายเบิกมาใช้ในการทำนาในที่ราบด้านตะวันตกของหมู่บ้าน ที่เรียกกันว่า ฮ้องเหมือง (ร่องเหมือง) ปัจจุบัน ชาวอำเภอนาหว้ายังประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การทอผ้าฝ้าย ทอผ้าไหม จักสานไม้ไผ่ ผลิตถัณฑ์จากกก เครื่องปั้นดินเผา และทำเครื่องดนตรี เช่น พิณ แคน โหวด และการทำตุ๊กแก ไล่เดือน ปลิงตากแห้งส่งจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทำรายได้ให้แก่ราษฎรเป็นจำนวนมาก
